

US20058849

Potvrzení o doručení dokumentu

Organizace: Ústavní soud

ÚSTAVNÍ SOUD Joštova 8, 660 83 Brno	
Došlo dne:	- 1 -10- 2020 ²
1 + 1x	krát Přílohy: _____
Vyřizuje: _____	

Základní údaje

Číslo podání: US CKDP 0013030/20

Odesílatel: Okresní soud v Chrudimi

Věc: 2T195/2018, Návrh soudce

Doručeno: 1. 10. 2020 11:24:49

K Rukám:

ID zprávy: DZ-119324

Do vlastních rukou: Ano

Email/DS: xvzabmy

Spisová značka:

SP. Zn. Odesílatele: 2T195/2018

Nepředchází

Seznam validací

Výsledek	Soubor	Subjekt certifikátu	Vystavitel
Příloha je validní	Návrh-na-zrušení--- 284-a-285-tr- zákoníku.PDF		
Podpis je platný	Návrh-na-zrušení--- 284-a-285-tr- zákoníku.PDF	SERIALNUMBER=P272189, G=Simona, SN=Vážná, CN=Simona Vážná, OU=171, O=Česká republika - Okresní soud v Chrudimi, OID.2.5.4.97=NTRCZ-00024953, C=CZ	CN=PostSignum Qualified CA 4, O="Česká pošta, s.p.", OID.2.5.4.97=NTRCZ-47114983, C=CZ
Podpis je platný	PrijataDZ.zfo	SERIALNUMBER=S91490, CN=Informační systém datových schránek - produkční prostředí, O=Ministerstvo vnitra České republiky, OID.2.5.4.97=NTRCZ-00007064, C=CZ	CN=PostSignum Qualified CA 4, O="Česká pošta, s.p.", OID.2.5.4.97=NTRCZ-47114983, C=CZ

OKRESNÍ SOUD V CHRUDIMI

Všehrdovo náměstí 45, 537 21 Chrudim

tel.: 469 669 711, fax: 469 669 751, e-mail: podatelna@osoud.chr.justice.cz, IDDS: xvzabmy

Ústavní soud

Joštova 8
660 83 Brno

ÚSTAVNÍ SOUD	
Joštova 8, 660 83 Brno	
Došlo dne:	- 1 -10- 2020 2
_____ krát Přílohy: _____	
Vyřizuje: _____	

Navrhovatel:

Okresní soud v Chrudimi

naše sp. zn. 2 T 195/2018 a 11 T 6/2020

Účastníci řízení:

Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR

Senát Parlamentu ČR

Návrh podaný na základě článku 95 odst. 2 Ústavy České republiky

na zrušení

Nepředchází

částí § 284 odstavce 1, § 285 odstavce 1 a odstavce 3 a § 289 odst. 3 zákona číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů

Přílohy:

Spisy Okresního soudu v Chrudimi sp. zn. 2 T 195/2018 a 11 T 6/2020 a zde připojené spisy

1. Navrhující soud projednává dvě obžaloby z přečinů týkajících se konopí setého, které bylo v jednom případě drženo a ve druhém pěstováno, za což mají být obžalovaní trestně postiženi, ačkoli zákon ve spojení s judikaturou dopředu nestanovuje meze trestnosti s nutnou mírou určitosti.
2. Úvodem považuje navrhující soud za potřebné sdělit, že předkládaným návrhem nehodlá vstupovat na pole dohadů o podobě trestní politiky obecně, a drogové politiky zvláště, byť právě konopí seté je trvalým předmětem debat. Tyto aspekty navrhující soud řešit nechce, nemůže a nesmí. Návrh je podán, neboť právní úprava odporuje ústavnímu pořádku.

I.

Popis stíhaných jednání a jejich trestněprávní kvalifikace

3. V prvním případě je obžalovanému kladeno za vinu, že: „*od přesně neurčené doby do 07:45 hodin 17. 10. 2018, naposledy na silnici ... po níž rostliny pěšky nesl, ačkoliv není oprávněn k jakémukoliv nakládání s omamnými a psychotropními látkami či jedy, přechovával pro svoji vlastní potřebu dvě již sklizené vzrostlé rostliny konopí setého o celkové hmotnosti přibližně 3,5 kg, z nichž bylo po dokončení již probíhajícího sušení získáno celkem 333 gramů drogy marihuana, tvořené úsušky květů a listů kromě semen s obsahem psychotropní látky delta-9-tetrahydrocannabinol [dále též jen „THC“], konkrétně 4,13 %, což představuje obsah celkem 13,753 gramu účinné psychotropní látky THC, když tato látka je psychotropní látkou zařazenou do Seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách uvedená v seznamu č. 4 vládního nařízení č. 463/2013 Sb. o seznamech návykových látek, a samotné konopí seté je navíc omamnou látkou zařazenou do seznamu IV podle Jednotné úmluvy o omamných látkách uvedenou v seznamu č. 4 vládního nařízení č. 463/2013 Sb.*“; (dále též jen „*nesení dvou rostlin*“) tedy že neoprávněně pro vlastní potřebu přechovával v množství větším než malém omamnou látku konopí, obsahující psychotropní látku THC, čímž měl spáchat přečin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 trestního zákoníku.
4. V odůvodnění této obžaloby se uvádí, že před jejím podáním byla změněna právní kvalifikace skutku, jednak s ohledem na skutečnost, že příloha č. 2 k nařízení vlády č. 467/2009 Sb. byla v mezidobí bez náhrady zrušena, a zejména proto, že celková hmotnost drogy jako takové i samotné účinné psychotropní látky v ní obsažené evidentně nedosahuje naplnění pojmu „*ve větším rozsahu*“ a dosavadní právní kvalifikace skutku podle § 284 odst. trestního zákoníku neodpovídala stupni společenské škodlivosti jinak prokazatelně spáchaného skutku. Odůvodnění dále uvádí, že obžalovaný veden přímým úmyslem (§ 15 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku) opatřit si pro svoji potřebu drogy k přímé konzumaci bez ohledu na porušování společenského zájmu na tlučení rozsahu drog užívaných především mladými lidmi ve věku do 30 let, si zajistil konkrétně přesně neznámo kde drogu marihuana, obsahující psychotropní látku THC, a to v množství větším než malém, tedy v rozsahu převyšujícím **toleranci danou zákonem**, a tuto drogu následně hodlal zřejmě sám konzumovat kouřením. Tímto společensky škodlivým počínáním naplnil skutkovou podstatu přečinu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 trestního zákoníku.
5. V druhém případě je jinému obviněnému kladeno za vinu, že: „*... od dubna 2019 do 1. 10. 2019 volně na oploceném pozemku – zahradě a ve fóliovníku umístěném v této zahradě ... pěstoval celkem 22 ks samičích rostlin konopí setého, z toho 16 rostlin o výškách do 180 cm volně na zahradě a 6 rostlin o výškách od 90 cm do 140 cm v příznivějších podmínkách ve fóliovníku, a to za účelem následně sklizené a poté výroby jednak léčivých masťů či tinktur, především však za účelem budoucí výroby drogy marihuana, obsahující psychotropní látku THC, k užívání kouřením pro svoji potřebu, když takto by ve finále získal z 16 ks rostlin pěstovaných volně na zahradě celkem 4.100 gramů upotřebitelné hmoty, tedy v podstatě již drogy marihuana, s poměrně vysokým obsahem účinné látky, a to 8,93 % účinné látky THC, což odpovídá hmotnosti 366,1 gramů účinné látky THC, a ze zbývajících*

* Snad každý, kdo u nás žije je konfrontován s popularitou konopí až mezigenerační, což je doslova cítit před téměř každým místem, kde se večer schází mládí dospělí (a mládež), tak při průchodu okolo zahrádek opečovávaných nejstaršími dospělými, ať kvůli příslibu zábavy, která zdaleka není bez rizik, anebo léčebně uvolňujících účinků.

6 rostlin pěstovaných ve fóliovníku dokonce 5.215 gramů účinné látky THC s enormním obsahem účinné látky, a to 16,61 % látky THC což odpovídá hmotnosti 866,2 gramu čisté látky THC, když dokončení výroby drogy a její následné tvrzené výlučně vlastní konzumaci, výrobě domácích léčiv či další distribuci zabránilo včasné sklizeň rostlin orgány Policie ČR ve stadiu krátce před plnou zralostí a sklizní obviněným, a tohoto jednání se dopustil přes to, že nikdy nebyl a není ničím oprávněn k jakémukoliv nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, a byl si vědom toho, že droga marihuana takové látky obsahuje, neboť si ji již dříve aplikoval, přičemž konopí seté je samo o sobě omamnou látkou zařazenou do Seznamu IV Jednotné úmluvy o omamných látkách, uvedenou v příloze č. 3 k vládnímu nařízení č. 463/2013 Sb., a látka THC, kterou tato rostlina obsahuje, je psychotropní látkou zařazenou do Seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách a je zařazena v příloze č. 5 k vládnímu nařízení č. 463/2013 Sb.“, („pěstování 22 rostlin konopí“) tedy že neoprávněně pro vlastní potřebu pěstoval ve větším rozsahu rostlinu konopí, čímž spáchal přečin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1, 3 trestního zákoníku.

6. Druhá obžaloba je odůvodněna tím, že obžalovaný věděl jako konzument o škodlivosti chemických sloučenin obsažených v této droze pro lidské zdraví. Musel tedy být ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku srozuměn s tím, že již výrobou drogy, případně i bez úmyslu poskytovat ji jiným osobám, si počíná v příkrém rozporu se společenskými zájmy chráněnými trestním zákoníkem, tedy ochranou občanů i všech dalších lidí zdržujících se na území našeho státu před škodlivými fyzickými a zejména psychickými následky konzumace drog jakéhokoliv druhu, tedy i tzv. měkkých drog, jakou je právě marihuana, a také před možným následným protiprávním jednáním dalších konzumentů drogy, i když se o ni dle vlastního tvrzení nehodlal s nikým dělit, když je sám jejím pravidelným kuřákem, což potvrzuje i jeho předchozí odsouzení pro řízení motorového vozidla pod vlivem zkonsumované marihuany.

Laboratorní zjišťování trestněprávní relevance držení, resp. pěstování konopí

7. Z trestních spisů v předmětných věcech plyne, že stíhané jednání je prokazováno tak, že jsou nejprve policií zajištěny rostliny, které jsou zváženy, usušeny a následně poslány k odbornému vyjádření, ke stanovení množství THC (čísla listu soudního spisu sp. zn. 2 T 195/2018, dále „č.l.“ 11 a 15, resp. sp. zn. 11 T 6/2020, č.l. 13 a 16).

8. Kvantitativní znak stíhaného jednání se nejprve stanovuje zjištěním počtu rostlin konopí a jejich výškou, resp. váhou v surovém stavu. Poté jsou zjišťovány kvalitativní znaky. Orgány činné v trestním řízení rostliny usuší, resp. zajistí jejich usušení a k expertíze předají rostliny bez stonků a větviček. Akreditovaná policejní laboratoř nejprve tento usušený materiál zváží a následně analyzuje odebraný vzorek a určí procentní množství Δ^9 tetrahydrocannabinolu (delta 9 tetrahydrocannabinol, „THC“) v tomto vzorku, z čehož se odvodí množství THC, které bylo obsaženo v rostlinách, které byly po jejich převzetí policií následně usušeny a zbaveny stonků a větviček, načež byl tento materiál zvážen. Vynásobením procentního podílu THC v tom kterém úsušku s daným procentním obsahem THC a jeho hmotností je pak stanovena celková hmotnost čistého THC, čímž je stanoven kvantitativní znak stíhaného jednání. V prvním případě dospěla Policie ČR ke zjištění, že šlo o držení 13,753 gramů účinné látky; v druhém případě šlo o „vypěstování“ 366,1 gramů účinné látky u rostlin pěstovaných venku, resp. o 866,2 gramů u rostlin pěstovaných ve fóliovníku (srov. Odborná vyjádření laboratoře č. 1499 Odboru kriminalistické techniky a expertiz Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje: ze dne 29.10.2018 na č.l. 15-16 spisu 2 T 195/2018, resp. ze dne 17.12.2019 na č.l. 16-17 spisu 11 T 6/2020).

II.

Určení konkrétní typové společenské škodlivosti neurčitými pojmy

9. Orgány činné v trestním řízení tedy typovou společenskou škodlivost jednání spojeného s pěstováním resp. držením konopí musí při aplikaci § 284 a § 285 trestního zákoníku stanovovat

pomocí složitějšího postupu, na jehož konci je exaktní poznatek o množství THC obsaženém v držené, resp. pěstované hmotě. Teprve poté je rozhodnuto, zda byl naplněn znak trestnosti v podobě vypěstování či držení omamné či psychotropní látky v množství větším než malém či ve větším rozsahu. Je tedy exaktně zjištěno množství účinné látky a toto zjištění je podřazováno pod relativně neurčitý pojem „*množství většího než malého*“, resp. „*většího rozsahu*“. Pak je vzneseno obvinění.

10. Užití relativně neurčitých pojmů není ve hmotném právu hmotném obvyklé. Právo se bez takových pojmů patrně neobejde, díky nutnosti naplňovat příkře protikladné požadavky jednak na stabilitu práva a jednak na jeho použitelnost na měnící se realitu. Zcela neobvyklé ani není, že konkrétní naplnění relativně neurčitého znaku typově popisujícího trestné jednání je určováno až na základě odborného zjišťování (expertízy). Avšak z hlediska požadavků, které právní stát klade na vymezení trestní postizitelnosti jednání, nepochybně platí, že adresát trestné právní normy, tedy onen pověstný „*každý kdo*“ musí mít dopředu alespoň v hrubých rysech představu, že dopustí-li se toho kterého jednání, půjde o jednání trestné, resp. kvalifikovaně trestné. Skutkové podstaty trestných činů uvedené v § 284 a § 285 tr. zákoníku takovému požadavku v současné době nedokáží dostát. Trestněprávní praxe zjišťuje znaky trestnosti složitou expertízou, jejíž výsledky adresát těchto právních norem nemůže s patřičnou mírou určitosti předvídat.

11. Jistě, bylo by možné dívat se na věc tak, že každý se má konopí, jeho držení či pěstování nebo sušení zcela vystříhat a pak bude mít jistotu, že nejedná protizákonně. To by ale umístilo pomyslnou latku pro trestní právo příliš nízko a navíc by tím byla popřena vůle zákonodárce jednak určitá jednání netrestat, neboť jiný význam minimální hranice trestní postizitelnosti nemá a jednak odstupňovat trestní postihy podle závažnosti stíhaného jednání, což je účelem tzv. kvalifikovaných skutkových podstat, které typicky následují ve vyšších odstavcích za základní skutkovou podstatou, typicky obsaženou v úvodním odstavci.

III.

Znění napadených ustanovení a jejich ústavní (ne)souladnost – výchozí situace

12. Ustanovení § 284 odst. 1 trestního zákoníku uvádí, že ten: „*Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“

13. Ustanovení § 285 odst. 1 trestního zákoníku pak uvádí, že ten: „*Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.*“ Podle třetího odstavce citovaného ustanovení pak platí, že: „*Odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.*“

14. Zákonodárce určení vstupního znaku trestnosti, tedy množství většího než malého ponechal na vůli vlády, aniž by stanovil kritéria, resp. meze, v nichž se má vláda při stanovení hranic bez/trestnosti pohybovat, resp. jimiž se řídit. Trestní zákoník tak původně stanovil, že: „*Vláda nařízením stanoví, co se považuje za jedy ve smyslu § 283, 284 a 286 a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.*“ (§ 289 odst. 2 trestního zákoníku). Podobně tomu je i u § 289 odst. 3 ve spojení s § 285 odst. 1 trestního zákoníku.

Doplňování zákonné skutkové podstaty vládním nařízením je protiústavní

15. Ústavní soud úpravu § 289 odst. 2 zrušil nálezem pléna ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, publikovaným ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb., a to s účinností od 23. 8. 2013, kdy z § 289 odst. 2 trestního zákoníku vypustil zmocnění vlády stanovit ve smyslu § 284 trestního zákoníku, „*jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.*“

Současné konstatoval pozbytí platnosti § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění nařízení vlády č. 4/2012 Sb., neboť tento podzákoný předpis se opíral o zrušené zmocnění (všechna citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na: <http://nalus.usoud.cz>).

16. Část § 289 odst. 2 trestního zákoníku byla zrušena proto, že k zásadám odvozené normotvorby exekutivy patří i zákaz zásahu do věcí vyhrazených zákonu. Jelikož je zákonu vyhrazeno i vymezení skutkové podstaty trestného činu, není možné, aby byla skutková podstata fakticky doplňována podzákoným předpisem. Takový postup je v rozporu se zásadou *nullum crimen sine lege* zakotvenou v čl. 39 Listiny základních práv a svobod. V dané situaci by tak daná úprava nařízením vlády byla ještě akceptovatelná, kdyby pro tuzemské adresáty právních norem takto byla zpřehledňována či více zpřístupňována mezinárodní úprava, kterou je Česká republika ve smyslu čl. 1 odst. 2 a čl. 10 Ústavy vázána, anebo se jednalo o konkretizaci zákonné normy upravující danou problematiku alespoň v základních rysech. O to tu ale nejde. Předmětné „*zmocňovací*“ ustanovení nestanoví vůbec žádná kritéria, a proto vláda na jeho základě nic nekonkretizuje, ale skutkové podstaty přímo doplňuje (srov. ústavním soudem označené nosné důvody citovaného plenárního nálezu Pl. ÚS 13/12).

Jak ústavně souladně aplikovat § 284 odst. 1 trestního zákoníku

17. Ústavní soud tedy považoval za nepřijatelné, aby vláda bez omezení určovala, jaké množství („*větší než malé*“) a doplňovala v rozporu s ústavním pořádkem skutkovou podstatu trestného činu, avšak soud nemá spolehlivé vodítko, jak postupovat při aplikaci § 284 odst. 1 trestního zákoníku.

18. Nejvyšší soud vědom si jednak své nejednoduché role dané změnou normativního terénu po vydání citovaného plenárního nálezu a jednak potřeby dát co možná nespolehlivější výkladová vodítka dospěl k závěru, že přechováváním „*pro vlastní potřebu*“ ve smyslu § 284 odst. 1 trestního zákoníku se rozumí určení takové látky pro osobní spotřebu, tedy výhradně pro pachatele tohoto trestného činu a nikoho jiného. Musí však jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou (stanovisko z 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, resp. usnesení ze dne 20. 4. 2017, sp. zn. 11 Tdo 429/2017 všechna rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu jsou dostupná na: www.nsoud.cz).

19. Nejvyšší soud dále upřesnil, že naplnění úmyslné formy zavinění u trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 tr. zákoníku ve vztahu k zákonnému znaku „*pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém*“ omamnou nebo psychotropní látkou nebo jed nevyklučuje skutečnost, že si pachatel neověřil množství účinné látky, kterou může pro svou potřebu mít u sebe (např. laboratorním rozbořením), ale je třeba vycházet zejména z celkového množství přechovávané nedovolené látky, ze zkušeností pachatele s jejím užíváním, z okolností jejího opatření, z obvyklé kvality takto opatřené látky (usnesení z 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 811/2015).

20. Sluší se doplnit, že Nejvyšší soud se věnoval i provázanosti skutkových podstat § 283, § 284 a § 285 trestního zákoníku, stanovujících trestnost výroby (§ 283), přechovávání (§ 284) a pěstování konopí (§ 285). Dospěl přitom k závěru, že neoprávněným vypěstováním rostliny, může pachatel s ohledem na množství vypěstovaných rostlin, způsob jejich pěstování a na další okolnosti naplnit zákonné znaky trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku spočívající v tom, že „*jinému opatří*“ nebo „*pro jiného přechovává*“ omamnou látkou. Samotné neoprávněné pěstování rostliny konopí nelze ztotožňovat s pojmem „*výroba*“ omamné nebo psychotropní látky ve smyslu § 283 odst. 1 tr. zákoníku. O **výrobu**, resp. některou její fázi, by mohlo jít pouze v případech, pokud by rostlina konopí **byla sklizena** a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent

byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání THC. To platí i tehdy, jestliže pachatel uskutečnil takovou výrobu pro vlastní potřebu a za tím účelem si opatřil nebo přechovával rostliny konopí; v tomto případě samotné opatření nebo přechovávání rostlin konopí je již pokusem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a nikoli jen přípravou ve smyslu § 20 odst. 1 tr. zákoníku. Neoprávněné vypěstování rostlin konopí nebo jejich přechovávání pro vlastní potřebu v množství větším než malém může být trestným činem přechovávání omamné nebo psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 tr. zákoníku nebo nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 tr. zákoníku jen tehdy, pokud pachatel dále nepoužije vypěstované rostliny k výrobě ve výše uvedeném smyslu nebo jestliže s ohledem na množství vypěstovaných rostlin, způsob jejich pěstování a na další okolnosti nelze dovodit, že je opatřil nebo přechovával pro jiného (stanovisko Nejvyššího soudu z 4.12.2014, sp. zn. Tpjn 300/2014).

21. Z naposled citovaného stanoviska plyne, že konopí lze pro patrně vlastní potřebu pěstovat, ale ne sklídit tak, aby uschlo, resp. dopustit aby uschlo. Suché konopí nelze ani držet, pokud jde o množství větší než malé, kteréžto však rovněž není určeno. Hranice trestnosti ve smyslu § 284 a § 285 se tím spíše rozostřují.

Jak ústavně souladně aplikovat § 285 odst. 1 a 3 trestního zákoníku

22. Ustanovení § 289 odst. 3 trestního zákoníku v době projednávání citovaného nálezu stanovilo, že „Vláda nařízením stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 a **jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu § 285.**“ Toto ustanovení tehdy nebylo předmětem přezkumu a je stále součástí trestního zákoníku, ačkoli stojí na stejných základech, jako ustanovení, které Ústavní soud zrušil pro protiústavnost. Ustanovení § 285 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se týká § 289 odst. 3 trestního zákoníku, je v obžalobě citováno, avšak současně s ustanovením § 285 odst. 3 trestního zákoníku, upravujícím kvalifikovanou skutkovou podstatu, a který užívá pojem „většího rozsahu“. Tento pojem ustanovení § 289 ani jiné ustanovení trestního zákoníku pro potřeby stanovení mezí trestnosti jednání popsaného v § 285 trestního zákoníku neobsahuje.

23. Pojem většího rozsahu pro potřeby § 285 odst. 3 trestního zákoníku blíže určen není a je vyvozován z pojmu množství většího než malého, které vládní nařízení stanoví na 5 rostlin konopí „Rostliny konopí (*Cannabis sp.*) - všechny druhy a odrůdy, které obsahují více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů v kvetoucím nebo plodonosném vrcholiku rostliny konopí (s výjimkou zrn) včetně listů,“ (Příloha č. 1 a 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., ve znění nařízení vlády č. 3/2012). Nejvyšší soud vědom si své role při sjednocování judikatury přijal ohledně širšího okruhu této problematiky **sjednocující stanoviska**, která se však k otázce kvantifikace pěstovaného konopí ve větším rozsahu nevěnují, vyjma zmínky o pomocném kritériu desetinásobku množství většího než malého, jako znaku většího rozsahu (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu z 13. 3.2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, resp. usnesení velkého senátu NS ze dne 27. 2.2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012).

24. Když toto vodítko pro stanovení většího rozsahu navrhuje soud užije v projednávané věci, pak by musel věc kvalifikovat podle ustanovení § 285 odst. 1 trestního zákoníku, protože při mechanické aplikaci zde hranici tvoří 50 rostlin (tedy 5 krát deset), avšak stíhané jednání se týká 22 rostlin. Aplikoval-li by soud § 285 odst. 1 trestního zákoníku, jde o ustanovení, které je při stanovení většího než malého rozsahu doplněno nařízením vlády, což je podle Ústavního soudu protiústavní (srov. právní větu citovaného nálezu Pl. ÚS 13/12).

Jak se dopátrat spolehlivé hranice trestnosti skutkové podstaty § 284 odst. 1 trestního zák.

25. K výkladu právních norem, včetně norem trestního práva hmotného běžně slouží judikatura. Taková judikatura Nejvyššího soudu existuje i ve vztahu k § 284 odst. 1 trestního zákoníku, které, jak bylo citováno výše, uvádí, že každý, kdo nechce být trestně odpovědným, za přechovávání

konopí, musí zvažovat, zda nedrží množství, které znamená zvýšené nebezpečí pro zdraví nebo život člověka a současně, aby nešlo o množství převyšující dávku potřebnou pro držitele, tzv. spotřební držba podle stupně závislosti (srov. citované rozhodnutí 11 Tdo 429/2017). Pro vystříhání se trestní odpovědnosti údajně není třeba provádět laboratorní rozbor konopí ke zjištění množství účinné látky, ale je třeba vycházet zejména z celkového množství přechovávané látky, ze zkušeností s jejím užíváním, z okolností jejího opatření a z obvyklé kvality takto opatřené látky (srov. cit. rozh. 11 Tdo 811/2015). Při zpětném pohledu jsou tato hlediska známa, avšak nikoli při pohledu opačném.

26. Obžaloba v předmětné věci vychází z těchto výkladových principů, avšak navrhuje soud má za to, že hranice trestnosti dle § 284 odst. 1 je neurčitá v míře, kterou nelze z ústavních hledisek akceptovat, neboť dopředu není jasné, kde leží hranice trestnosti.

IV.

Názory Ústavního soudu na ústavní souladnost skutkových podstat trestných činů a na možnost Ústavního soudu zasahovat do vůle zákonodárce

27. Jestliže Ústavní soud k ústavně přikázané povinnosti rušit části zákonů pro jejich rozpor s ústavním pořádkem obecně přistupuje zdrženlivě, pak v případě skutkových podstat trestných činů je zdrženlivý obzvláště. Je totiž nepochybné, že zákonná kvalifikace určitého jednání jako trestného implikuje povinnost adresátů takové právní normy počínat si tak, aby jejich jednání trestný čin nenaplňovalo, a v tomto smyslu omezuje volný a svobodný prostor jednotlivce v jeho jednání tak, jak jej garantuje čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (srov. usnesení sp. zn. Pl. ÚS 4/03 ze dne 18. 3. 2003). Zákonná kvalifikace určitého jednání jako trestného činu představuje omezení základních práv a svobod, které musí v souladu s čl. 4 odst. 3 Listiny základních práv a svobod platit **pro všechny případy**, které splňují stanovené podmínky, **stejně**. Zdrženlivost je dána tím, že skutková podstata trestného činu představuje vždy formální vyjádření takového jednání, které je většinou společností reprezentovanou většinou dosaženou při hlasování v zákonodárném sboru považováno za natolik společensky nebezpečné, že musí být jako určitý specifický typ či druh jednání samostatně prohlášeno za trestné a vymezeno jako samostatná skutková podstata trestného činu (srov. citované rozhodnutí).

Nález Pl. ÚS 13/12 zapovídající doplnění znaku trestnosti vládním nařízením

28. Zásahy Ústavního soudu do hmotného trestního práva jsou proto zřídkavé. Ústavní soud respektuje, že určovat trestněprávní politiku a kvalifikovat určitý druh jednání jako trestný čin přísluší zákonodárci. Výjimkou potvrzující toto pravidlo byl například právě nález Pl. ÚS 13/12, kterým byla zrušena část § 289 odst. 2 trestního zákona z důvodů tímto ustanovením umožněného doplnění znaků trestnosti aktem moci výkonné. Citovaný nález vyjádřil přesvědčení, že obsah relativně neurčitěho pojmu „*množství větší než malé*“ nalezla či nalezne výkladová praxe a judikatura, která se relativně rychle ustálí (viz bod 34 odůvodnění citovaného nálezu). *Judikatura se následně ustálila*, avšak způsobem, který ponechává prvotní adresáty *v nejistotě*.

29. Již při zrušení části § 289 odst. 2 trestního zákoníku Ústavní soud menšinově, vyjádřil pochybnosti, zda je v silách či možnostech judikatorního výkladu dosáhnout žádoucí určitosti či přesnosti, a s ní spojené jistoty a předvídatelnosti (bod 3 odlišného stanoviska soudce Vladimíra Kůrky, resp. bod 14 disentu soudce Jana Musila), tak aby byla *na celém území státu* užívána stejná kritéria (bod 18 cit. odlišného stanoviska) přičemž trestnost má stanovovat zákon, a to zákon dostatečně určitý (bod 3 cit. disentu Jana Musila, resp. body 3 a 5 odlišného stanoviska Jana Filipa). Posláním trestního práva není jen posílení nedovoleného chování, ale i *vymezení, kde se ona hranice dovoleného v daném okamžiku nachází*, přičemž adresátu to bude zřejmé nikoli až po několika letech jednání ve třech soudních instancích. Hranici dovoleného a nedovoleného by v demokratickém právním státě měl stanovovat zákonodárce pro adresáty norem srozumitelným způsobem, kdežto

obecné soudy by měly jen nalézat, zda byla taková hranice dovoleného překročena, nikoli určovat kde leží (bod pět naposled citovaného stanoviska).

Nález Pl. 46/18 – zamítnutí možnosti zrušit jasně dané hranice trestnosti

30. Aktuálně se Ústavní soud svůj postoj k možnosti zasahovat do skutkových podstat trestných činů formuloval v plenárním nálezu ze dne 26. 5.2020, sp. zn. Pl. ÚS 46/18, kdy posuzoval ústavnost setrvalé pevné hranice trestnosti u činů majetkové povahy, resp. s majetkovým dopadem a zamítl návrh na zrušení § 138 trestního zákoníku, stanovujícího hranice trestnosti, resp. kvalifikované trestnosti s tím, že Ústavnímu soudu samo o sobě nepřísluší, aby posuzoval šíři hranic trestněprávní kriminalizace určitých typů jednání, nemá-li dublovat nebo suplovat ústavní roli zákonodárného orgánu; to platí i o nastavení hranice kategorií škod uvedených v § 138 trestního zákoníku, které je zásadní pro interpretaci znaků řady skutkových podstat trestných činů. Nelze učinit závěr o protíústavnosti míry kriminalizace v případě, kdy v důsledku nečinnosti zákonodárce a faktických změn ekonomického rázu postačuje k vyvození trestní odpovědnosti způsobení škody fakticky menší, než která byla předpokladem trestní odpovědnosti v minulosti (srov. právní větu citovaného nálezu).

31. Soudci hlasující pro zamítnutí návrhu tento postoj odůvodnili mj. setrvalým postojem Ústavnímu soudu, kterému nepřísluší, aby posuzoval šíři hranic trestněprávní kriminalizace určitých typů jednání (bod 31 nálezu Pl. ÚS 46/18); dodali, že řešení lze najít užitím hmotněprávního pravidla subsidiarity trestní represe anebo procesními odklony (tamtéž, bod 33), přičemž zdůraznili, že *jednotlivec v právním státě musí žít v jistotě při úvaze, zda jednání, které koná či zamýšlí konat, nezavádá příčinu k aktivizační nástroji trestního práva; tato jistota přitom musí vyplývat ze znění zákona*, jímž jsou stanoveny podmínky trestní odpovědnosti (bod 35 citovaného nálezu). Odůvodnění však odmítlo zpřísnění hranic trestní represe neaktualizací jejich hranic chápat jako plod uváženého nastavování trestní politiky, neboť stejně tak může jít o projev opomenutí (bod 38 nálezu Pl. ÚS 46/18).

32. Z hlediska nyní projednávaného návrhu cílicího mj. k neurčitosti hranic (kvalifikované) trestnosti je vhodné všimnout si, že nálezem Pl. ÚS 46/18 nabízené řešení užitím hmotněprávního korektivu trestní odpovědnosti (subsidiarita) nebylo bezvýhradné (srov. odlišné stanovisko soudce Jaroslava Fenyka), neboť nemůže spolehlivě plnit funkci univerzálního korektivu a taková relativizace viny by se otočila proti potenciálním „pachatelům“, kteří si *nemohou být jisti, kudy vede spodní hranice trestnosti* (odst. 19 citovaného disentu). Konstrukce hranic trestnosti má být svěřena zákonodárci (tamtéž, odst. 6). Druhé odlišné stanovisko sice plně podporuje možnost individuálního nalézání hranic trestnosti pro každý projednávaný případ, k čemuž lze užít procesní i hmotněprávní korektivy (srov. bod 6 společného odlišného stanoviska soudů Pavla Šámala a Kateřiny Šimáčkové). I toto odlišné stanovisko trvá na tom, že *formální znaky trestného činu by měly být vyjádřeny jasně a určitě* v souladu se zásadou *nullum crimen sine lege certa* (bod 8 citovaného odlišného stanoviska).

V.

Dopady názorů Ústavního soudu na projednávanou věc

33. Z výše uvedeného plyne, že podle Ústavního soudu (Pl. ÚS 13/12) odporuje Ústavnímu pořádku část platného § 289 odst. 3 trestního zákoníku, která vládu bez dalších omezujících podmínek opravňuje k tomu, aby pro případ užití § 285 odst. 1 trestního zákoníku stanovila, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 a *jaké je jejich množství větší než malé*. Zvýrazněná část § 289 odst. 3 je stále součástí trestního zákoníku, ačkoli je identická se zrušenou částí § 289 odst. 2 téhož zákona.

34. Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 13/12 nabízel judikatorní nalézání obecněji aplikovaných hranic trestní odpovědnosti (trestnosti), avšak v nálezu Pl. ÚS 46/18 se přiklonil k tomu, že obecně aplikované *hranice trestní odpovědnosti mají být stanoveny jasně a určitě*, přičemž judikatorní či aplikační řešení je vyhrazeno individuálním, nezobecnitelným případům.

35. Navrhovatel má ve dvou předložených věcech aplikovat skutkové podstaty trestných činů § 284 a § 285 trestního zákoníku, které stanovení hranic (kvalifikované) trestnosti používají pojmy „množství větší než malé“ (§ 284 odst. 1 a § 285 odst. 1), resp. pojem „většího rozsahu“ (§ 285 odst. 3 cit. zákona), přičemž tyto hranice trestnosti jsou neurčité.

Judikatorní vodítka

36. Že nejde o akademický problém, to napoví i jen zběžné nahlédnutí do dostupných výsledků rozhodovací praxe, které zde soud uvede ilustrativně.

37. Ve vztahu k § 284 odst. 1 trestního zákoníku má být aplikačním vodítkem výkladové stanovisko, podle něhož je množstvím větším než malým 10 gramů sušiny konopí - marihuany (stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3.2014, sp. zn. Tpjn 301/2013). Při vyhledání judikatury k § 284 trestního zákoníku lze zjistit (z databáze ASPI) tyto výsledky rozhodovací praxe: 40,68 g sušené rostlinné hmoty, váženo včetně obalu, s množstvím 4,96 g THC (posouzeno soudy prvního a druhého stupně jako trestný čin podle § 284 odst. 2, cit. dle rozh. NS ČR sp. zn. 11 Tdo 1072/2019); 199,326 gramu sušeného konopí, obsahujícího 40,861 g THC (§ 284 odst. 3, citováno z věci sp. zn. 11 Tdo 1108/2017); 235,21 g sušeného konopí obsahujícího 16,61 g THC (§ 284 odst. 3, cit. dle 11 Tdo 681/2017); 4.269 g konopí s obsahem 544,41g THC (§ 284 odst. 3, cit. dle 11 Tdo 729/2019); 402,201 gramů zelené rostlinné drti s obsahem 4,421 g THC, (§ 284 odst. 1 cit. dle 11 Tdo 1200/2019); 771,6 gramu upotřebitelné hmoty rostlin konopí, ve kterých bylo obsaženo celkem 70,45 gramu THC, (§ 284 odst. 1, cit. dle 11 Tdo 1335/2019).

38. Je-li při aplikaci § 285 odst. 1 trestního zákoníku užito na základě platného § 289 odst. 3 téhož zákona nařízení vlády č. 455/2009 Sb., pak platí, že množstvím větším než malým je 5 rostlin konopí (srov. přílohu č. 2 cit. předpisu). Při vyhledání judikatury k § 285 trestního zákoníku lze zjistit (z databáze ASPI) tyto výsledky rozhodovací praxe: 15 rostlin konopí o výšce mezi 18-50 cm, 209 kusů rostlin Konopí - Cannabis o výšce mezi 110-128 cm v umělém prostředí, z čehož vzešlo nejméně 23,85 gramů v sušeném stavu s obsahem 0,67 gramu THC, 3.873,47 gramů v sušeném stavu, v množství 542,29 THC, celkem tedy 3.897,32 gramu sušiny s celkovým nejméně 542,96 gramů THC (posouzeno soudy prvního a druhého stupně podle § 285 odst.1 a 3 tr. zákoníku, cit. dle 4 Tdo 1264/2014); 23 rostlin čerstvě odstřižených a 10 ks rostlin konopí v květináčích v rozmezí růstu 80 až do 100 cm, obsahujících od 1,85 % do 1,95 % THC, tj. 10,6848 gramů THC (§ 285 odst. 1 tr. zák., cit. z rozhodnutí NS ČR sp. zn. 11 Tdo 1067/2017, podle nějž § 12 odst. 2 tr. zákoníku nelze užít, protože množství pěstovaných rostlin několikanásobně převyšovalo zákonem vymezené množství menší než malé); 84 rostlin konopí setého o vzrůstu od 60 cm do 175 cm, předpokládané hmotnosti upotřebitelné sušiny 4,704 kg obsahující THC (§ 285 odst. 3 tr. zákoníku neaplikován odkazem na § 12 odst. 2 tr. zákoníku – NS ČR 11 Tdo 1233/2016), 224 rostlin konopí (§ 285 odst. 1 a 3 tr. zákoníku, citováno dle usnesení sp. zn. I.ÚS 18/15).

39. Studium odůvodnění rozhodnutí obecných soudů citovaných výše (viz body [37 a 38]) prozrazuje, že ve všech těchto případech jsou podmínky trestní odpovědnosti pečlivě zvažovány a v každé věci je závěr v oblasti základů trestní odpovědnosti náležitě individualizován a odůvodnění jsou přesvědčivá. Avšak postavíme-li se výsledky pečlivých aplikačních postupů vedle sebe, dostáváme výsledek, který svědčí o nedostatečné určitosti skutkových podstat trestných činů stanovených v § 284 a § 285 trestního zákoníku. Dalším samostatným problémem je, že právní kvalifikace musí být dle judikatury zvažována až následně, na základě výsledků laboratorních zkoumání, jimž je stanovováno množství účinné látky, které však sám obviněný dopředu nezná. Platí to jak u pěstovaných rostlin konopí, tak u jeho usušených užitkových částí. Poměrně sofistikovaná laboratorní analýza přesně určí kvantum účinné látky, na základě něhož je provedena právní kvalifikace, ale děje se tak až následně. Takový postup, vyplývající s neurčitostí vymezení hranic trestnosti a kvalifikované trestnosti odporuje Ústavnímu pořádku. Součástí ústavního pořádku je

i článek 39 Listiny základních práv a svobod, podle něhož „*jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.*“. Toto stanovení musí být určité a jasné (... *sine lege certa*). Tento ústavní příkaz naplněn není, což odporuje i obecným ústavním principům, včetně rovnosti před zákonem. Nejde zde o otázku umírněnosti či tvrdosti přístupu, ale o to, že zákon dává širokou moc aplikovat dle libosti tu prohibitivní tu liberální přístup.

40. Trestní právo hmotné je tvořeno zákony, které tak jako jiné zákony vymezují pole svobodného jednání a chování spojené s jistotou, že nejde o chování trestně postižitelné. Zákony vymezují základní strukturu, v jejímž rámci se realizují svobodné aktivity. Jsou-li nejisté hranice zákonných požadavků, tj. nejsou-li respektována legitimní očekávání založená na zákonu, je nejistá i svoboda. Proto je ochrana legitimního očekávání integrální součástí vlády práva (srov. kupř. bod 45 plenárního nálezu ze dne 20. 6.2006, sp. zn. Pl. ÚS 38/04). Příkaz chránit legitimní očekávání je jedním z principů právního státu a jako takový plyne též článku 1 odst. 1 Ústavy ČR, podle něhož je Česká republika demokratickým právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Z hlediska legitimního očekávání založeného na zákonu platí, že hranice trestnosti vyjádřená materiálním znakem nesmí být tak nízká, aby díky počtu jednání, jež jsou při daném nastavení práhu trestnosti trestná, nebylo trestní stíhání té které osoby věcí náhody či spíše arbitrární selektivity (libovůle), spíše než systematického potírání trestných jednání. Taková aplikace práva odporuje proporcionalitě trestní represe (nález ze dne 18.11.2008, sp. zn. II. ÚS 254/08).

41. Části trestního zákona, které navrhovatel předkládá k rozhodnutí o jejich ústavní souladnosti, odporují z výše uvedených důvodů ústavnímu pořádku. S ohledem na výtky, které Ústavní soud v řízení o konkrétní kontrole norem někdy adresuje obecným soudům, považuje navrhuující okresní soud za vhodné zmínit, že motivem k podání návrhu není snaha ulevit si od své práce (k tomu je spousta jiných cest), či vést polemiku s odvolacím soudem či vyššími soudy, anebo se zástupci veřejné žaloby. Všichni tito aktéři každodenně plní svou roli a rozsuzovací funkci a plní ji i navrhuující soud, který však článek 95 odst. 2 Ústavy ČR chápe jako povinnost svého druhu, kterou byl v projednávaných věcech povinen splnit, s ohledem podobu předmětných ustanovení trestního zákoníku, která odporují ústavnímu pořádku.

VI. Závěr

42. Skutková podstata § 285 odst. 1 trestního zákoníku je cestou § 289 odst. 3 téhož zákona doplněna způsobem, který odporuje nálezu Pl. ÚS 13/12, přičemž skutkové podstaty § 284 odst.1 a § 285 odst. 3 trestního zákoníku nespĺňují požadavek určitosti vyslovený naposledy v nálezu Pl. ÚS 46/18 a v napadených částech odporují všechna tato ustanovení ústavnímu pořádku.

43. Proto soud navrhuje, aby Ústavní soud **zrušil ustanovení § 284 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve slovech „větším než malém“, § 285 odst. 1 a 3 trestního zákoníku ve slovech „větším než malém“ a „ve větším rozsahu“, jakož i § 289 odst. 3 trestního zákoníku ve slovech „a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu § 285“.**

44. Protože tvorba zákonné regulace je této oblasti je obzvláště složitá, a to nejen díky polickým a společenským debatám, ale například i díky mezinárodněprávním závazkům, je namístě, pokud Ústavní soud předmětné části zákona zruší, aby tak učinil s účinností odloženou minimálně o jeden rok, tak aby bylo možno nalézt ústavně souladnou hranici trestnosti.

V Chrudimi dne 30. září 2020

Okresní soud v Chrudimi
soudce senátu 11 T